surasta žemiau armens – ryškiai geltono smėlio sluoksnio viršuje.

Žiesta keramika liesinta smulkiai grūstu granitu ir smėliu. Puodų paviršius žiestas bei apžiestas, sienelės vidutinio storio, keleto jų vidinė pusė puošta ruda glazūra. Tipologiškai – tai 5 pakraštėliai (visi *S* formos, iš jų 3 su į išorę nusklembtu pakraštėliu), 1 priedugnis ir 23 šoniniai fragmentai. Du trečdaliai šios rūšies puodų šukių surasta perartame sluoksnyje, o likusi dalis – pilkame miškožemyje (šiaurinė perkasos dalis).

Didžioji dalis titnaginių (su įvairaus storio patina ir dalis be jos) bei visi kvarcitiniai-smiltaininiai radiniai datuojami ankstyvuoju mezolitu – Preborealio periodo pačia pradžia (VIII tūkst. pr. Kr. I ketvirtis) ir priskiriami vėlyvajai Svidrų industrijai. Dalis titnaginių radinių be patinos ir akmeninio kirvelio su skyle kotui fragmentas bei lipdytinė keramika tikriausiai skirtini vėlyvajam neolitui – senajam bronzos amžiui. Kol kas šio tipo radinių tiek chronologinė, tiek ir kultūrinė priklausomybė nėra visiškai aiški. Žiesta keramika yra iš XV–XX a. pradžios.

INVESTIGATIONS OF THE STONE AGE SITE PASIENIAI 1

In 2000 KM excavations at the site Pasieniai 1 (Vilnius district) were continued. The area of 32 m^2 was excavated. There were traces of several pits, a small stone structure in the partly destroyed cultural layer. Totally 174 artefacts from flint, sandstone, quartzite and other stone (burins, their fragments, a borer, a microlith etc.) were collected. The finds belonged to the late Swiderian cultures (the very beginning of the 8th millennium B.C). In addition to these finds, 55 potsherds were uncovered in the ploughed layer as belonging to the Late Neolithic – the Early Bronze Age, as well as to the 15th–20th century A.D.

RĖKUČIŲ 1-OJI AKMENS AMŽIAUS GYVENVIETĖ

Egidijus ŠATAVIČIUS

2001 m. buvo toliau tęsiami Rėkučių 1-osios akmens amžiaus gyvenvietės (Švenčionių r., Švenčionėlių sen.) tyrimai (žr. *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 30–31; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 43–45), pradėti 1994 m. Per sezoną PV paminklo dalyje (ties intensyviai naudojamu lauko keliuku) ištirtas 24 m^2 dydžio plotas (iš viso ištirta 144 m^2).

Rėkučių 1-oji akmens amžiaus gyvenvietė yra Kretuono ežero Š–ŠR krante, per 400 m į PV nuo Rekučių kaimo. Paminklas yra ant antros viršsalpinės ežero terasos, kuri virš ežero vandens lygio iškilusi apie 3–4 m. Šiuo metu ežeras yra per 300 m į PV. Gyvenvietė buvo įkurta moreninio kyšulio lomoje: į P nusidriekia pavienių stambių moreninių kalvų virtinė (kurios viena nuo kitos atskirtos vandens srautų išgraužtais slėniais), o Š – aukštas krantinis darinys. Iš R ir V terasinį iškyšulį, o kartu ir gyvenvietę riboja žemos pažliugusios pievos.

Tyrimų metu nustatyta, jog gyvenvietės kultūrinio horizonto viršutinė dalis

sunaikinta ilgalaikio arimo ir kitų ūkinių darbų metu: viršuje išsiskyrė nuo 15 iki 40 cm storio perarto pilko žvyro sluoksnis. Žemiau atsidengė žymiai ežero link nuolaidėjantys įvairios spalvos ir sudėties limniniai sluoksniai: melsvai pilkas žvyringas smėlis (iki 22 cm storio); baltas smėlis (iki 12 cm storio); rusvas žvyringas smėlis (iki 23 cm storio); juodas smėlis, perkasoje labiau išsiskyręs ne kaip ištisinis horizontas, bet kaip atskiros sąnašinės ir gausiai organika prisotintos dėmės (iki 42 cm storio); pilkšvas limninis smėlis (iki 30 cm storio). Įžemis – balkšvas limninis smėlis pasiektas 51–110 cm gylyje. Visi šie sluoksniai buvo stipriai suslėgti ir kompaktiški, o ribos tarp jų išplaukusios ir neryškios.

Taigi tirtame plote gyvenvietės kultūrinio sluoksnio nerasta, o radiniai, surasti žemiau ariamo sluoksnio, yra perklostyti ežero vandens ar tiesiog savo metu nusėdę pažliugusioje ežero pakrantėje. Jokių dėmių-duobių, stambesnių pavienių riedulių, riedulių konstrukcijų ar kitokių objektų tyrimų metu nerasta. Tik perkasos centrinėje dalyje, nukasus ariamąjį sluoksnį, atsidengė apie 1x1 m dydžio buvusio vėlyvo perkasimo kontūrai. Atrodo, jog tai kadaise archeologų iškastas šurfas.

Tyrimų metu perkasoje surasti 247 titnaginiai, 1 keramikinis ir 1 kaulinis radinys. Dauguma titnaginių radinių slūgsojo arimo suardytame sluoksnyje, o likusi dalis – žemiau atsidengusiuose sluoksniuose (*in situ*). Apie 70,4% visų titnaginių radinių yra pasidengę įvairaus storio balkšva–melsva patina, 2% – apzulinti vandens ir vėjo, o 13% – pabuvoję ugnyje. Dirbinių gamybai naudotas įvairių rūšių titnagas: tiek blogos kokybės vietinis, tiek ir kokybiškas atvežtinis, o apie 2% radinių yra pagaminti iš juodo matinio titnago, kurio išeigos nežinomos. Visi radiniai yra labai smulkūs. Surasti 2 ašmenėliai, 1 federmeserio antgalis-ašmenėlis, 2 gremžtukai (galinis ir šoninis), 1 nuskeltinis rėžtukas (dvigalis vienkryptis ir dvikryptis), 3 dirbinių fragmentai, 4 specialios paskirties dirbiniai, 1 kaltelis. Taip pat aptikta 70 skelčių ir jų dalių, 155 nuoskalos, 3 skaldytiniai ir jų liekanos bei 5 žaliavos rieduliukai.

Pagal titnago patiną ir spalvą bei dirbinių tipologinius kriterijus galime išskirti 3 apgyvendinimo etapus. Pirmajam priskirtini visi vėjo ir vandens apzulinti radiniai, dažnai su stora patina. Jis datuojamas vėlyvuoju Driasu (IX tūkst. pr. Kr.) ir skirtinas Arensburgo kultūrai. Antrajam etapui skirtini visi iš juodo matinio titnago pagaminti ir dauguma patinuotų radinių bei 1994–1995 m. tirto pastato liekanos. Tai Svidrų kultūros kompleksas, kuris datuotinas Driaso III – Preborealio riba (IX–VIII tūkst. pr. Kr. riba). Paskutiniajam etapui atitenka visi titnaginiai radiniai be ar su itin plona patina. Jie datuotini VIII tūkst. pr. Kr. viduriu – antrąja puse ir skirtini ankstyvajai Kundos kultūrai.

INVESTIGATIONS AT THE STONE AGE SITE RĖKUČIAI 1

In 2000 the excavations at the site Rekučiai 1 (Švenčionys district, near the Kretuonas Lake) were continued. The area of 24 m^2 was investigated. The cultural horizon was partly destroyed by ploughing. Totally 247 flint artefacts (microliths, a federmesser, scrapers, burins etc.) were collected. The finds belonged to the Ahrensburgian and Swiderian cultures (the 9th millennium B.C.), as well as the early Kunda culture (the 8th millennium B.C).